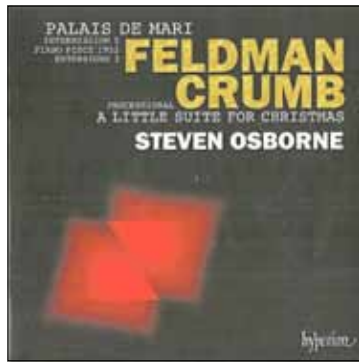

CD HEDENDAAGS

Wateroppervlak
Feldman & Crumb

De Schot Steven Osborne is een van Groot-Britannië's beroemdste pianovirtuozen. Hij bestrijkt een ruime periode in de muziekgeschiedenis, van Beethoven over Liszt tot Messiaen. Op deze cd meet hij zich met composities van Morton Feldman (1926-1987) en George Crumb (1929), Amerikaanse componisten die ieder op hun manier en in hun persoonlijke stijl de klankmogelijkheden van het klavier tot de limiet willen testen.

Van Feldman speelt Osborne drie korte nummers en een lange, tedere ode aan het door Hammoerabi in 175 vóór Christus verwoeste Paleis van Mari aan de oevers van de Eufraat. *Intermission 5* is een jeugdwerk uit 1952, waarin de muziek uiterst traag en zacht evolueert vanuit een soort oerknal, in cirkels die almaar verder uitdeinen zoals de rimpels op een wateroppervlak. Meditatieve muziek.

Het tweede nummer heet simpelweg *Piano Piece 1952* en moet oorspronkelijk uit twee delen hebben bestaan, een explosief eerste deel en een traag deel met weinig en allemaal even lange noten. Voor een pianist moet het

aartsmoeilijk zijn om die perfecte precisie aan te houden. Hij kan geen kant op als het ook maar even misgaat.

Gaat het bij Morton Feldman om een veeleer abstracte muziekervaring, dan vertrekt George Crumb wel van een concrete inhoud. *Processional*, een werk uit 1983, lijkt wel gedreven door een onophoudelijk pulserende beweging. In een *A Little Suite for Christmas* uit 1979 daarentegen bewijst de componist dat een oud lied uit 1591 kan worden ingepast in een nieuw geheel. Het werk zou geïnspireerd zijn op de beroemde fresco's van Giotto in de Capella Scrovegni in Padua. Crumb vraagt veel van de pianist, tot het betokkelen van de pianosnaren toe.

Binnen het geheel van de hedendaagse ernstige muziek is dit een unicum, een voldragen compositie waarin we nu eens niet moeten zwelgen in oneindig zinloos lijden, maar waarin de schoonheid en de belofte in alle puurheid wordt opgeroepen. Steven Osbornes subtiele vertolking laat die muziek tot volle tevredenheid openbloeien. (JC)

Morton Feldman, *Palais de Mari*, *Intermission 5*, *Piano Piece 1952 & Extensions 3 & George Crumb*, *Processional & A Little Suite for Christmas*, door Steven Osborne (piano), Hypérion (distributie Pias), CDA68108, 23 euro.

CD KLASSIEK

De laatste opera
Wolfgang A. Mozart

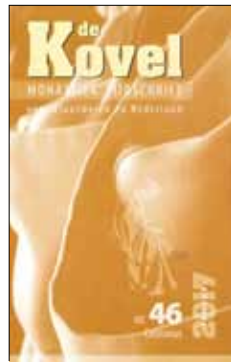
Lange tijd werd Mozarts laatste opera, *La clemenza di Tito*, beschouwd als een ondermaats en haastig afgeleverd werk van de nochtans geniale componist. Hij schreef het op bestelling voor de kroning van de nieuwe Oostenrijkse vorst Leopold II als koning van Bohemen in Praag. Mozart begon eraan op 8 juli 1791 en op 8 september vond de eerste uitvoering plaats. Midden september 1791 voltooide de componist vervolgens de door Emanuel Schikaneder bestelde sprookjesopera *Die Zauberflöte*, de echte kroon op zijn werk. Blijkbaar werkte Mozart in de laatste maanden van zijn leven aan een verschroeiend tempo. Op 5 december 1791 overleed hij na een kort ziekbed, ter-

wijl hij nog werkte aan een geheimzinnige opdracht voor een dodenmis, die hij had gekregen terwijl hij werkte aan de opera voor Praag.

Wat dan met de snel geschreven opera op een bestaande tekst van Pietro Metastasio uit 1734? De voorbije jaren werd het belang van die opera herontdekt. Dit seizoen wordt het werk maar liefst 48 keer uitgevoerd in diverse Europese steden. Jérémie Rhorer en het Théâtre des Champs-Élysées maakten twee jaar geleden een geprezen concertante opname van Mozarts *Die Entführung aus dem Serail* en dit is een sterk vervolg. (EDS)

Wolfgang Amadeus Mozart, *La clemenza di Tito*, door Jérémie Rhorer & Le Cercle de l'Harmonie, 2 cd's, Alpha 270, 30 euro.

TIJDSCHRIFT

Cassianus' rechterhand
De Kovel

Johannes Cassianus (360-435) was een monnik, wellicht van Roemeense afkomst, die wordt beschouwd als brugfiguur tussen het oosterse en het westerse monnikenwezen. Hij verbleef in Bethlehem en reisde vandaar naar de woestijnvaders in Egypte, bij wie hij het monniksleven leerde doorgronden. Via Con-

stantinopel en Rome kwam hij in Marseille terecht, waar hij twee kloosters stichtte en waar hij zijn betekenisvolle geschriften neerpende, eigenlijk gesprekken en onderrichtingen over de monnikenspiritualiteit van het oude Oosten. Zijn invloed op Benedictus, die met zijn regel het abdijleven vormgaf, is niet te onderschatten en Cassianus wordt dan ook de 'novicemeester van het Westen' genoemd.

De Kovel. *Monastiek tijdschrift* wijdt zijn nummer 46 integraal aan de spiritualiteit van Cassianus en diens betekenis voor het abdijleven vandaag. Zo is het duidelijk dat Benedictus, de heilige van de matigheid, Cassianus, voor wie hij veel bewondering heeft, corrigeert wat betreft de vernedering. Het meest wonderlijke artikel is van de hand van de Duitse monnik Fidelis Ruppert, medebroeder van de bekende Anselm Grün. Ruppert behandelt de 'dubbele rechtshandigheid' in het werk van Cassianus, een ver-

wijzing naar een fragment uit het Bijbelboek Rechters, waarin de linkshandige Ehud met een verborgen zwaard een boze koning doodt.

Het gaat erom, zo besluit de Duitse monnik uit grondige lectuur van Cassianus, in het geestelijk leven ook anders te denken en met je linkerhand oplossingen durven te bedenken voor problemen van je rechterhand, kortom creatief te zijn. (EDS)

Een jaarabonnement op *De Kovel*. *Monastiek tijdschrift* kost 30 euro (studenten 20 euro) en vraagt u aan op het administratieadres Johannahoeveeweg 79, NL-6816 Arnhem of elektronisch via administratie@dekovel.org.

BOEK SPIRITUALITEIT

Onderscheiden
Geert Faseur

Op mensen van vandaag komt een ware golf van vragen af. Haast overal – in het gezin, op de werkvloer, in het onderwijs – worden we gedwongen keuzes te maken, maar er zijn nog am-

per voorgegeven kaders om helder te onderscheiden waar het op aankomt. Geert Faseur, filosoof en theoloog en jarenlang aan de slag in het onderwijs, put uit de grondlijnen van de geestelijke oefeningen van Ignatius van Loyola praktische denkimpulsen, herkenbare ervaringsberichten en haalbare tips.

In een eerste deel analyseert de auteur het 'onderscheiden' als talig verlangen. Verbeelding blijkt daarbij een voorname rol te spelen. Het kernstuk bestaat uit wat Faseur 'spiegelverhalen' noemt. Door mensen te laten vertellen, wil hij vatten wat het proces inhoudt. Het derde deel wijst op het belang van de stilte.

Doel is de lezer te helpen bij het maken van keuzes, ook professioneel. De inzichten worden onderbouwd vanuit de psycho-

logie, psychoanalyse, verhaalttheorie, antropologie en economie. Doelgroep bestaat uit therapeuten en begeleiders in de geestelijke gezondheidszorg en iedere lezer die 'affirmatief' wil kiezen.

De Duits-Zwitserse uitgeverij LIT bracht *Discreta Caritas* op de markt. Het is het eerste deel in een reeks over theologie en cultuur. (EDS)

Geert Faseur, *Discreta Caritas. Onderscheiding verlengt/verlangt het leven*, LIT, Zürich, 2016, 280 blz., 24,95 euro, ISBN 978 36 4390 780 6.

BOEK GESCHIEDENIS

Rode macht
Tony Brenton

Honderd jaar geleden vond de Russische Revolutie plaats. De Brit Tony Brenton, die lang als diplomaat in Rusland verbleef en nu als historicus werkt in Cambridge, schreef met andere experts een turf over de betekenis daarvan. Zijn stelling: de impact van de Russische Revolutie wordt onderschat. Het totalitaire communisme domineerde tenslotte tot 1989 een derde van de wereldbevolking. Bovendien speelden Russische communisten, en met name Sovjetdictator Jozef Stalin persoonlijk, een vooraanstaande rol in de aan-

loop naar en afwikkeling van de Tweede Wereldoorlog.

Ook de actualiteit speelt mee. Waarom is Rusland opnieuw een autoritair regime, waarin een sterke man zichzelf vastbijt in het staatsapparaat? Brenton kreeg het als Brits ambassadeur zelf aan de stok met de kring rond Vladimir Poetin.

Brenton stelt zich in het boek ook de vraag of het anders had kunnen lopen. Had het zieltogende tsarenrijk ook kunnen overgaan in een liberale democratie, zoals die elders in Europa wel floreerde? Om een antwoord te vinden op die vraag onderzoekt hij alle grote momenten van de Russische Revolutie. We volgen de tragische gebeurtenissen die hun oorsprong hadden in al lang sluimerende ongenoegen. Geweld flakkerde keer op keer heviger op en liep uiteindelijk uit op een totalitair regime waarin de macht was voorbehouden aan één regerende partij, die sterk gecentraliseerd was en steunde op een extreem bureaucratisch staatsapparaat. Alle oppositie werd afgewezen, zelfs bloedig neergeslagen.

In 1922 hadden communisten greep op alles in Rusland. Het bolsjewisme dat ze predikten

was militant en radicaal atheïstisch. Toch deed zich slechts een korte periode van actieve repressie voor. Nadien was vijandigheid tegenover de Russisch-orthodoxe Kerk weliswaar voortdurend tastbaar, maar tot daadwerkelijk vervolgingen kwam het niet meer.

De communisten kenden hun geschiedenis en wisten dat na Franse Revolutie het bewind van Napoleon volgde. De Russen kregen daarentegen na hun revolutie de meedogenloze Jozef Stalin, die miljoenen mensen de dood injoeg en meedogenloos zuiveringen doorvoerde onder de kamraden die de Russische Revolutie hadden gelanceerd. (EDS)

Tony Brenton, *Keerpunten van de Russische Revolutie*, Omniboek, Utrecht, 2017, 366 blz., 27,50 euro, ISBN 978 94 0190 901 3.